

STJEPAN L. STEPANOV
(1901-1984)

Nepunu godinu dana nakon objavljivanja velike zbirke napjeva *Glagoljaško pjevanje u Poljicima kod Splita* – koja je kao prvi svezak navijestila početak serije »*Spomenici glagoljaškog pjevanja*« u izdanju Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (JAZU) – umro je autor te zbirke prof. Stjepan L. Stepanov 11. lipnja 1984. u Zagrebu.

Rođen 1901. godine u Osijeku, nakon glazbenih studija u Budimpešti i Beču djeluje kao svestrani glazbenik: kompozitor, pijanist korepetitor i koncertni pratilac pjevača, klavirski pedagog i profesor teoretskih glazbenih predmeta – najprije u Beču (do 1930), a zatim u Osijeku (do 1953) gdje je i dirigent Hrvatskog narodnog kazališta i glazbeni kritičar osječkog dnevnika »Hrvatski list« (1931-1941), (pregled kompozicija S. Stepanova donosi Muzička enciklopedija Jugoslavenskog leksikografskog zavoda, sv. 3, Zagreb 1977, 452).

Premda se već tridesetih godina bavi narodnim glazbenim stvaralaštvom, sistematskim istraživanjem folklorne glazbe počinje Stepanov tek 1947. godine kada u organizaciji osječkog Muzeja Slavonije istražuje i zapisuje folklornu glazbu Baranje. Ubrzo nakon toga postaje vanjski suradnik Odbora za narodni život i običaje JAZU i tadašnjeg Instituta za narodnu umjetnost (INU, sada Zavod za istraživanje folklo- ra) u Zagrebu. U INU radi kao etnomuzikolog od 1954. do umirovljenja 1965. go- dine. U tom razdoblju snimio je primjere narodnog glazbenog stvaralaštva na 83 magnetofonske vrpce i izradio oko 5000 notnih zapisa napjeva i svirke.

Objavljeni etnomuzikološki radovi S. Stepanova mogu se rasporediti u četiri skupine, to su: 1) zbirke transkribirane i analizirane građe uz opsežne tekstove o te- renskom istraživanju, o samoj građi i o rezultatima proučavanja građe – npr. *Narod-*

ne pjesme *Donje Letine* (1964-65, 1966), *Muzički folklor Konavala* (1966); 2) šira etnomuzikološka tematika – npr. *Problem starosti muzičko-folklorne baštine* (1960); 3) detaljna istraživanja i proučavanja pojedinih pripovjednih pjesama – npr. *Korčulanska pjesma o Crnomirima* (1962), *Lastovska pokladna balada o Aliji desetom* (1971); 4) etnoorganološki radovi – npr. *Svirale i bubanj na Baniji* (1964). Potanji »*Bibliografsko-dokumentacijski pregled rada Stjepana Stepanova na istraživanju i registriranju hrvatske folklorne baštine, posebno glazbene*« objavila je Miroslava Valašek-Hadžihusejnović u drugoj knjizi Anala Zavoda za znanstveni rad JAZU u Osijeku (1982. i 1983, 251-276).

S glagoljaškim pjevanjem susreće se Stepanov u Poljicima kod Splita kad u jesen 1960. godine, kao već poznati etnomuzikolog, uporan istraživač i pažljiv dokumentalist, u Sitnu Donjem samoinicijativno magnetofonom snima svečanu misu koju je svećenik pjevao iz misala na staroslavenskom jeziku, a mještani na živom hrvatskom jeziku s ponekim arhaizmima. Od 1963. godine Stepanov kao vanjski suradnik Staroslavenskog instituta u Zagrebu (od 1977. Staroslavenski zavod »Svetozar Ritig«) gotovo svake godine sustavno istražuje i snima glagoljaško pjevanje (u širem smislu tog termina koji se ne odnosi samo na pjevanje glagoljaša). Počinje otokom Korčulom, nastavlja Kaštelima kod Splita (uz Solin i Vranjic), Šibenskim primorjem, otokom Prvićem i otokom Visom. Nakon kraćeg prekida istražuje i snima u Poljicima kraj Splita, zatim na otoku Krku (15 lokaliteta), u Makarskom primorju (14 lokaliteta) i Biokovskoj krajini (23 lokaliteta). Svoja istraživanja proširuje na Neretvansku krajinu i 9 lokaliteta u susjednoj Hercegovini, a u 1978. godini zaključuje svoj terenski rad istraživanjima i snimanjima u Lici (2 lokaliteta), Ravnim kotarima (2) te na otocima Pagu (2) i Pašmanu (1 lokalitet).

Istančanim smislom za dokumentaciju Stepanov već od 1964. izrađuje posebne popisne liste magnetofonskih snimaka glagoljaškog pjevanja za fonoteku Staroslavenskog instituta. Kao vanjski suradnik te ustanove vodi njezinu fonoteku i sređuje snimljenu građu zajedno s dokumentacijom o građi. Upravo je nevjerojatno kolikim žarom u sedmom i osmom deceniju svog života istražuje i snima glagoljaško pjevanje (naučio je i čitati i pisati glagoljicu!). U mjestima gdje terenski radi popisuje liturgijske i paraliturgijske knjige na staroslavenskom i na hrvatskom jeziku, kao i druge dokumente u vezi s glagoljaškim pjevanjem (tako je npr. samo na području Poljica kod Splita popisao 148 knjiga; popise čuva Staroslavenski zavod »Svetozar Ritig« u Zagrebu).

Za studijsko proučavanje notnih zapisa glagoljaškog pjevanja neprocjenjive je vrijednosti njegov višegodišnji rad na transkribiranju i analiziranju snimljene građe. U dogovoru sa Staroslavenskim zavodom Muzikološki zavod Muzičke akademije u Zagrebu pozvao je 1972. godine Stjepana Stepanova da pristupi sistematskom transkribiranju snimljene građe; 1975. toj se akciji priključio i Razred za muzičku

umjetnost Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Zahvaljujući upornom i ustrajnom radu profesora Stepanova, prikupila se tolika građa da je JAZU na poticaj akademika Ive Supičića 1979. godine prihvatila projekt o višegodišnjem sustavnom objavljivanju primjera glagoljaškog pjevanja u seriji »*Spomenici glagoljaškog pjevanja*«. Stepanov je autor prvog sveska te zbirke pod naslovom *Glagoljaško pjevanje u Poljicima kod Splita* (1983). Uz širi uvod, u kojem govori o posebnostima terenskog istraživanja i obrazlaže osnovne osobine prikupljene građe, izložena je opsežna građa: veoma pažljivo detaljno transkribirani napjevi (solistički i višeglasni u izvedbama skupinâ pjevača) u opsegu 265 stranica. Građi je priložio 27 stranica rezultata analizâ, napomenâ uz pojedine primjere i pregled nizova upotrijebljenih tonova. U posebno izloženim tekstovima napjeva Stepanov je upozorio na lokalizme, zatim na ostatke iz staroslavenskih tekstova i na različite pogreške u pjevanom tekstu (56 stranica). Ustrajnim i vrlo savjesnim transkribiranjem pripremio je i gradivo iz splitskih Kaštelâ što je predviđeno za objavljivanje u 3. svesku »*Spomenika glagoljaškog pjevanja*«.

Stjepan Stepanov ostavio nam je djela s područja glazbene umjetnosti i glazbene znanosti. Potonja su danas prisutnija u hrvatskoj glazbenoj kulturi. Smatramo da će i ubuduće njegovi etnomuzikološki radovi i rezultati istraživanja i proučavanja glagoljaškog pjevanja ostati nezaobilazni doprinosi daljnjem razvoju hrvatske glazbene znanosti.

Jerko Bezić